

Nyere synspunkter på årsregnskabet udformning¹

AF OTTOMAR LOFF²)

I.

De „nyere synspunkter“, foredragets titel sigter til, går ud på, at erhvervsvirksomhederne bør udarbejde årsregnskaber, som er mere udførlige og oplysende og præsenterer materialet på en mere interessevækkende og letforståelig måde, end det hidtil har været almindeligt.

Det er navnlig de regnskaber, som *offentliggøres* – trykt eller duplikeret – der tænkes på, altså i særdeleshed regnskaber fra aktieselskaber o. lign. Men i og for sig kan de fremførte synspunkter lige så vel gælde for andre virksomhedsformer, når forholdene iøvrigt taler derfor. Det skal også nævnes, at det, jeg har at sige, ikke bare har relation til *store* virksomheder. Der argumenteres med, at bedre udformede årsregnskaber vil gavne virksomheden, og små virksomheder har jo endnu mere end store grund til at gøre alt, hvad de kan for at styrke deres stilling. Midlerne, der står til rådighed, kan være beskednere i små end i store virksomheder; men de er principielt de samme, og deres anvendelse er behersket af de samme motiver og mål.

Jeg vil først søge at begrunde, *hvorfor* virksomhederne bør give flere og bedre oplysninger i deres årsregnskaber, og dernæst vil jeg give nogle antydninger af, *hvordan* slige bedre og klarere oplysninger kan meddeles. En nærmere gennemgang af, *hvilke* oplysninger årsregnskabet bør indeholde, er det derimod ikke hensigten at foretage ved denne lejlighed.

¹) Foredrag holdt i Foreningen af Danske Erhvervsøkonomer, sektionen for Nordjylland, Aalborg, den 15. november 1956.

²) Lektor ved Handelshøjskolen i København, cand. merc.

Nyere synspunkter på årsregnskabet udformning ¹

AF OTTOMAR LOFF²⁾

I.

De „nyere synspunkter“, foredragets titel sigter til, går ud på, at erhvervsvirksomhederne bør udarbejde årsregnskaber, som er mere udførlige og oplysende og præsenterer materialet på en mere interessevækkende og letforståelig måde, end det hidtil har været almindeligt.

Det er navnlig de regnskaber, som *offentliggøres* – trykt eller duplikeret – der tænkes på, altså i særdeleshed regnskaber fra aktieselskaber o. lign. Men i og for sig kan de fremførte synspunkter lige så vel gælde for andre virksomhedsformer, når forholdene iøvrigt taler derfor. Det skal også nævnes, at det, jeg har at sige, ikke bare har relation til *store* virksomheder. Der argumenteres med, at bedre udformede årsregnskaber vil gavne virksomheden, og små virksomheder har jo endnu mere end store grund til at gøre alt, hvad de kan for at styrke deres stilling. Midlerne, der står til rådighed, kan være beskednere i små end i store virksomheder; men de er principielt de samme, og deres anvendelse er behersket af de samme motiver og mål.

Jeg vil først søge at begrunde, *hvorfor* virksomhederne bør give flere og bedre oplysninger i deres årsregnskaber, og dernæst vil jeg give nogle antydninger af, *hvordan* slige bedre og klarere oplysninger kan meddeles. En nærmere gennemgang af, *hvilke* oplysninger årsregnskabet bør indeholde, er det derimod ikke hensigten at foretage ved denne lejlighed.

¹⁾ Foredrag holdt i Foreningen af Danske Erhvervsøkonomer, sektionen for Nordjylland, Aalborg, den 15. november 1956.

²⁾ Lektor ved Handelshøjskolen i København, cand. merc.

II.

Sådan som samfundets økonomiske, politiske og sociale struktur nu om dage er, kan ingen erhvervsvirksomhed være sig selv nok. Den er ikke bare ejerens eller ejernes private affære. Virksomheden er en bestanddel i en større organisation. Den må samarbejde med en række forskellige grupper af mennesker, institutioner etc. i omverdenen, og indadtil må den pleje forholdet til sine ansatte. Virksomhedens trivsel afhænger for en stor del af, hvorledes den forstår at skøtte samarbejdet med disse grupper og skabe tillid og forståelse hos dem.

Før i tiden mente man – og det gør man måske nogle steder endnu – at når blot virksomheden betalte mennesker, institutioner m. v. markedsprisen for deres ydelser (arbejderne løn, leverandørerne varens pris, banken renter o.s.v.), var den sag i orden. Vist er det pekuniære også hovedsagen. Men pengene gør det ikke alene – de gør det i alt fald ikke godt nok! Der må også andre incitamenters til for at skaffe de bedste ydelser frem, immaterielle incitamenters såsom følelsen af at blive værdsat, at få lov til at leve med i virksomhedens liv, at få fair play etc. Man kan måske gå så vidt som til at sige, at det pekuniære incitament, der skal til for at sikre virksomheden de fornødne ydelser, varierer omvendt med de immaterielle incitamenters, man kan få de pågældende til at føle, de modtager.

Den atmosfære af tillid og tilfredshed, som er nødvendig, for at de „immaterielle incitamenters“ kan gøre sig gældende, forudsætter frie og åbne informationer parterne imellem. Naturligvis er oplysninger ikke det eneste, der behøves for at skabe goodwill omkring virksomheden hos de forskellige grupper, og de oplysninger, der kan gives gennem årsregnskabet, er kun en del af den information, der behøves. Men oplysninger skal der til, og korrekt information virker i sig selv goodwill-skabende. Ordentlige oplysninger kan virke til at nedbryde skranker mellem virksomheden og grupper med tilsyneladende modsatte interesser, ja, måske mellem hele det frie erhvervsliv og disse grupper. Det er ikke af idealistiske årsager, virksomheden bør give informationer om sig selv. Spillets regler er, at enhver – også virksomhedsledelsen – må arbejde for sine interesser. Men ledelsen må forstå, at virksomhedens interesser fremmes gennem at meddele sådanne oplysninger i passende omfang.

De vigtigste grupper, institutioner m. v., virksomheden står i forbindelse med, og som det kan komme på tale at meddele oplysninger gennem årsregnskabet, er:

Aktionærer, nuværende og potentielle; herunder også de „aktie-spareklubber“, som i de senere år er opstået i stort tal i udlandet og efterhånden også kommer frem herhjemme;

ansatte, såvel funktionærer som arbejdere; herunder også fagforeninger;

kunder, både forhandlere og endelige forbrugere;

leverandører af varer og tjenesteydelser; herunder f. eks. rederier, forsikringselskaber o.s.v.;

banken og andre kreditorer;

myndigheder, offentlige institutioner, undervisningsanstalter m. v.;

offentligheden i almindelighed, herunder pressen.

Den indvending, som vistnok oftest fremføres *imod* at afgive udførlige oplysninger i årsregnskabet, er, at det kan dreje sig om *forretningshemmeligheder*, som det kan være til skade for virksomheden at lade konkurrenterne få kendskab til.

Man kan ikke nægte, at der i en vis udstrækning og under visse omstændigheder kan være bund i dette argument. Men det har afgjort ikke gyldighed så tit eller i så stort omfang, som det fremføres. Professor Julius Hirsch kunne i et af sine mesterligt formede slagord sige: „En „forretningshemmelighed“ er som regel hverken en forretning eller en hemmelighed!“

Sagen er vel den, at konkurrenterne – de, der virkelig kunne tænkes at udnytte oplysningerne til gene for virksomheden – såmænd véd besked i forvejen. Hvilken direktion eller bestyrelse vil vel indrømme, at de ikke er klar over deres konkurrenters situation? Gennem deres markedsiaagttagelse følger konkurrenterne vore bevægelser, og vort årsregnskab kan for dem højst være en bekræftelse på, hvad de forlængst ved. Set med konkurrenternes øjne er det højst summariske oplysninger, årsregnskabet bringer; vore merkantile og produktionstekniske „fiduser“ skal det jo ikke fortælle om.

Man kan også henvise til den helt forskellige indstilling m. h. t. begrebet „forretningshemmeligheder“, som eksisterer i U.S.A. og Europa. Den for europæere ofte forbløffende åbenhed, erhvervsvirksomhederne i Amerika viser, synes ikke at have været dem til nogen skade. Måske har Hirsch ramt noget rigtigt med en anden af sine sentenser: „Forretningshemmeligheden er fremskridtets værste fjende!“

Modstanden mod at publicere mere oplysende årsregnskaber kan også være begrundet i en slags *undseelse* ved at tale om sig selv, måske en „hvad-rager-det-andre“-indstilling.

Generthed er der såvist ingen grund til. Laver man et godt arbejde, har man også lov, ja, på en måde pligt til at fortælle andre derom. (I almindelig salgsreklame lægger virksomhederne jo forøvrigt sædvanligvis ingen bånd på sig selv!). Det *kommer* virkelig andre ved, hvordan virksomheden går, og de bør have besked derom – fremfor alt for virksomhedens egen skyld. Uvidenheden er i vide kredse stor, når det drejer sig om forretningsforhold, om erhvervsvirksomheders arbejdsvilkår, indsats og problemer. Og uvidenhed avler rygter, giver næring til fejlagtige opfattelser – og ofte opfattelser og meninger, som er skadelige for virksomheden. Mistro og mistanke opstår.

En betænkelighed, som der kan være noget hold i, er frygten for *kritik* fra arbejdere og funktionærer samt aktionærer. Man risikerer – siges det – i gode år krav om større løn eller udbytte, og i dårlige år kan der komme uro på arbejdspladsen og blandt aktieejerne.

Hertil må siges, at ordentlig oplysning om tingenes rette tilstand er det sikreste middel til at skabe forståelse for de dispositioner, virksomheden træffer. Både arbejdere og aktionærer kan, når de får rigtig, saglig besked, bringes til at forstå, at der f. eks. skal spares kapital op til konsolidering og udvidelser – at man ikke kan strø hele fortjenesten ud til løn- og dividendeforhøjelser.

Almindelig *inerti* og *konservatisme* som hindring for at give årsregnskaberne en bedre udformning er der næppe meget at sige om. Forøvrigt kan der også herhjemme iagttages en voksende forståelse af den værdi, det kan have for virksomhederne at præsentere deres årsregnskaber i en mere informativ og lettilgængelig form.

Det skal her indskydes, at de fremførte synspunkter er baseret på den grundlæggende forudsætning for gode relationer til omverdenen, at virksomheden ledes og drives på forsvarlig måde, producerer gode varer, yder gode tjenester etc. For den virksomhed, der „har noget at skjule“, dur det sagte naturligvis ikke.

III.

Der findes flere veje, ad hvilke en virksomhed kan lade informationer tilflyde de interesserede grupper. Man kan indrykke informative annoncer, udsende pjecer, firmablade o. lign. tryksager med artikler om virksomheden, foranstalte møder (f. eks. for personalet) etc. Udsendelse af pressemeddelelser er i reglen forbeholdt store virksomheder, og selv for dem nytter de kun ved særlige lejligheder (nybygning, direktørskifte etc.). I det store og hele er meddelelser om enkelte virksomheder

kun „stof“ for dagspressen, når der sker noget ulykkeligt: brand, konkurs, bedrageri o. lign.!

En regelmæssig og betydningsfuld anledning til at henvende sig til omverdenen, de ansatte m. fl. med oplysninger, der kan fange interessen, er aflæggelsen af *årsregnskabet*. Denne anledning bør man udnytte. Udarbejdelsen og offentliggørelsen af årsregnskabet bør ikke betragtes som et nødvendigt onde, som noget man passivt eller ligefrem modstræbende lader sig afpresse. Årsregnskabet og dets publicering bør udnyttes som et skabende, et offensivt instrument i virksomhedens aktivitet.

Hvordan skal man så udforme virksomhedens årsregnskab, for at det bedst muligt kan udføre sin brede informationsopgave?

Lad mig straks sige, at den ændrede udformning ikke i første række skal tage sigte på eksperten – regnskabsanalytikeren, bankmanden etc. Han klarer sig nok. Han kan fortolke det mest indviklede materiale, studerer professionelt selv det mest kedeligt opstillede regnskab, forstår at skaffe sig supplerende oplysninger o.s.v. Nej, det er den relative *lægmand* på det forretningsmæssige og regnskabsmæssige område, man frem for alt skal have i tankerne ved årsregnskabet moderne udformning.

Selv om forskellige interessegrupper har varierende ønsker om oplysninger, er det næppe hensigtsmæssigt at udarbejde forskellige regnskaber til de enkelte grupper. Dels er det dyrt, dels – og navnlig – kan det let blive misforstået. Eet regnskab må være nok; man må så søge at finde en form, et kompromis, der kan yde alle grupper rimelig tilfredsstillelse.

Årsregnskabet består traditionelt af driftsregnskab og status. Dertil må imidlertid forlanges en verbal beretning. Et „nøgent“ driftsregnskab og status giver selv for eksperten intet fyldestgørende billede af virksomhedens gang og stilling. Og hvad så for lægmanden? I en beretning kan der ud over det snævert regnskabsmæssige materiale meddeles adskillige oplysninger, som i høj grad forøger læserens mulighed for at bedømme virksomhedens driftsresultat og økonomiske stilling, dens udvikling og fremtidsudsigter.

Vi kan dermed se, at udarbejdelsen af årsregnskabet – eller, som det snarere burde hedde, *årsrapporten* (annual report) – ikke bare er regnskabsmandens sag. Der skal indgå adskillige oplysninger hentet andre steder fra end i regnskabsvæsenet, og ved valget af selve præsentationsformen kan folk med forstand på public relations og reklame være til god nytte.

(I det følgende skal, som et beskedent bidrag til belysning af, hvor-

dan offentliggjorte årsregnskaber faktisk fremtræder her i landet, meddeles enkelte tal fra en foreløbig, forsøgsvis undersøgelse, jeg har foretaget af 30 tilfældigt udvalgte danske børsnoterede industri- og handelsvirksomheders regnskaber for 1954, 1929 og – for 10 af selskaberne – 1904).

Først nogle bemærkninger om udformningen af *driftsregnskab* og *status*. Om nogen blot tilnærmelsesvis fuldstændig gennemgang af de hermed forbundne problemer kan der selvsagt ikke blive tale; der skal blot peges på enkelte ting³).

Posterne i status og driftsregnskab må være passende *specificeret*, overskueligt *grupperet* og forsynet med klare, alment forståelige *tekster*.

Om specificationsgraden for regnskabsposterne er det svært at give almengyldige regler. Hidtidig praksis har nok været mere tilbøjelig til at specificere for lidt end for meget. Dog er udviklingen – i alt fald for driftsregnskabet vedkommende – gået i retning af stærkere specificering. Således var ifølge nævnte undersøgelse det gennemsnitlige antal poster i de 30 selskabers driftsregnskaber:

	1954	1929
Udgifter	7,6	4,6
Indtægter	3,3	1,8

Vedrørende posternes gruppering skal henvises til det i denne kreds velkendte grupperingsforslag, Palle Hansen anfører i „Vurderings- og kalkulationsprincipper“⁴). Giver man hver gruppe en overskrift, vil det lette overblikket for læseren.

Hvad teksterne angår bør et alt for regnskabsteknisk præg undgås („delkrederefond“, „versurkonto“; i det hele taget ordet „-konto“). Anvender man betegnelsen „-fond“, bør det i hvert fald kun være om egenkapital-poster; et udtryk som „fornyelsesfond“ (om akkumulerede afskrivninger) er lidet klart.

Overskudets størrelse bør naturligvis anføres i driftsregnskabet. Det var ikke tilfældet i 2 af de 30 regnskaber i 1954.

En udbredt skik er at opføre „overførsel fra foregående år“ på driftsregnskabet indtægtsside. Det giver let anledning til misforståelser hos folk, der ikke er fortrolige med regnskabsopstillinger. Særlig galt er det unægtelig, hvis overførslen inkluderes i noget, man kalder „overskud“ eller lign.; det skete i

³) En række eksempler på opstillings- og illustrationsformer, der ved foredraget blev vist som lysbilleder, må af pladshensyn udelades her.

⁴) 2. udgave. København 1950, s. 26.

1954 i 1 regnskab af de 30,
 1929 i 6 regnskaber af de 30,
 1904 i 5 regnskaber af de 10.

Der er dog en bedring at spore!

Det bedste ville være, om overførslen blev holdt helt uden for driftsregnskabet, så dette kun omfatter *årets* indtægter, *årets* udgifter og *årets* overskud. Overførslen tilligemed forslag til fordeling af årsoverskud + overførsel kan så vises i en særskilt opstilling, side om side med driftsregnskab og status.

Særlig for driftsregnskabet er *bruttoregistrering* („bruttoregnskab“) at foretrække for *nettoregistrering* („nettoregnskab“). Ved bruttoregistrering anføres årets fulde indtægter, fremfor alt varesalget (omsætningen), uden at nogen udgift er modregnet deri (derimod kan indtægtsreduktioner godt være fratrukket). Heroverfor opføres de fulde udgifter. Ved nettoregistrering vises visse indtægter *formindsket med* flere eller færre (ikke angivne) udgifter. Navnlig for vareregnskabets vedkommende er det meget almindeligt, at der kun vises en „bruttofortjeneste“, „bruttoindtægt af fabrikationen“ eller lign., det vil sige varesalget med fradrag af vareforbruget eller – nok så tit – forskellige udgiftsposter (materialer, arbejds løn, visse andre fabrikationsomkostninger m. m.), om hvis størrelse, art og sammensætning læseren af regnskabet lades ganske i uvidenhed.

Også i status må modregning af poster – aktiver mod passiver – siges at virke tilslørende, medmindre den foretages synligt.

Af de undersøgte 30 regnskaber anvendte i 1954 kun de 2 bruttoregistrering af driftsregnskabet. 4 selskaber angav deres omsætning i beretningen. I alt oplyste således 6 selskaber deres omsætning (mod 3 i 1929).

I Sverige er aktieselskaber (siden 1950) pligtige til i årsregnskabet at oplyse deres omsætning (under visse omstændigheder kan det dog undlades); det samme gælder i Finland for større aktieselskaber.

Driftsregnskab og status kan opstilles i *kontoform* eller i *beretningsform*. Kontoformen viser tydeligt hen til slægtskabet med tabs- og vindingskonto og balancekonto. Udgifter og indtægter opføres i hver sin kolonne eller i hver sin „side“ af driftsregnskabet, og resultatet – overskud eller underskud – opføres sammen med udgifterne resp. indtægterne. I status opstilles aktiver og passiver (inkl. egenkapital) i hver sin kolonne eller „side“. Kontoformen er den gammelkendte, overleverede opstillingsform, og når kravene til klarhed iøvrigt er opfyldt – specielt hvad angår specifikation, gruppering og tekstredaktion – er den i reglen også tilfredsstillende for regnskabskyndige læsere. Folk uden

synderlig regnskabsforstand forekommer den nok i reglen stiv og kedelig og ikke alt for let at få den rette mening ud af. Bare sådan en ting som at nettofortjenesten rubriceres sammen med udgifterne kan nok give anledning til spekulationer!

Beretningsformen går for driftsregnskabet ud på, at man f. eks. begynder med primærindtægterne, som opføres under hinanden og lægges sammen; derefter trækkes primærudgifterne fra, og man får det første resultatement, „resultatet af virksomhedens hovedformål“. Dernæst lægges sekundærindtægterne til, og sekundærudgifterne trækkes fra o.s.v., indtil man sluttelig kommer til virksomhedens nettoresultat. Ved opstilling af status i beretningsform kan man f. eks. begynde med omsætningsformuen, fra hvis sum man trækker den kortfristede kapital. Den (positive) rest viser den i omsætningsformuen anbragte egenkapital („working capital“); herefter tillægges anlægsformuen, og langfristet fremmedkapital trækkes fra, hvorved egenkapitalen fremkommer som rest. Foruden de her antydede opstillingsformer kan beretningsformen forekomme i flere andre variationer, for driftsregnskabet eksempelvis således, at man som mellemfacit viser virksomhedens dækningsbidrag.

Beretningsformen har den kvalitet, at den gør regnskabet mere umiddelbart forståeligt. Det gælder for lægmanden; men også den regnskabskyndige får tit lettere og hurtigere overblik over regnskabet, når det er opstillet i denne form. I særdeleshed gælder dette driftsregnskabet. Endvidere står man ved beretningsformen langt friere m. h. t. tekstredaktionen, hvorved hele regnskabet kan gøres mere populært (i god forstand) og interessevækkende.

Selve termen „beretnings“form, der har vundet almindelig indpas på dansk, er egentlig ikke alt for heldig. Den kommer vel af, at man ved oppustning og „dramatisering“ af teksterne kan gøre regnskabet til en veritabel „beretning“, isprængt selve regnskabstallene. Men noget sådant ligger ikke normalt i beretningsformen, og en sammenblanding af driftsregnskab og status med den egentlige, verbale beretning er næppe ønskelig.

Af de 30 regnskaber var i 1954 driftsregnskabet i 22 tilfælde opstillet i kontoform, i 8 tilfælde i beretningsform.

Til bedømmelse af virksomhedens fremtidsudsigter og ledelsens politik er oplysning om de foretagne investeringer (i fast anlæg) af megen interesse. Derfor bør til- og afgang af maskiner, inventar, bygninger m. v. specificeres. De *faste aktiver* kan i status eksempelvis opstilles på følgende måde:

	Anskaffelsesværdi for:				Afskrivning		Statusværdi pr. 31/12-56
	Beholdn. pr. 1/1 1956	Tilgang i 1956	Solgt i 1956	Beholdn. pr. 31/12 1956	for 1956	Akkumuleret pr. 31/12-56	
X-maskiner	92.000	42.000	5.000	129.000	8.500	27.600	101.400
Y-maskiner	214.300	85.500	19.000	280.800	24.400	73.800	207.000
Fabriksbygn	630.000	126.000	0	756.000	31.500	112.500	643.500
Ialt	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....

Læseren har videre stor interesse i at få noget at vide om de benyttede *vurderingsprincipper*. Det kan f. eks. ske ved for faste ejendomme at anføre ejendomsskyldværdien og måske også brandforsikringsværdien indenfor linien. For maskiner, inventar o. lign. kan brandforsikringsværdien eller evt. genanskaffelsesværdien angives. Til bedømmelse af den førte afskrivningspolitik bør de akkumulerede afskrivninger (tiligemed anskaffelsesværdien) på anlægsaktiver anføres, jfr. eksemplet ovenfor.

Skal læseren have et indtryk af virksomhedens udvikling, må han have tal fra *tidligere års regnskaber* til at sammenligne med. Det er derfor af værdi, om man i regnskabet anfører tallene for det eller de nærmest foregående år ved siden af selve regnskabsårets tal. I den forbindelse skal betydningen af kontinuitet i opstillingsformen understreges. Af de undersøgte 30 regnskaber anførte i 1954 de 4, i 1929 ingen, et eller flere forudgående års tal til sammenligning.

Endelig nævnes en detalje som *afrunding af tallene*. Ved at afrunde tallene i status og driftsregnskab letter man overblikket, og måske er det også en fordel, at man undgår at give indtryk af en nøjagtighed i posterens vurdering, som alle, der kender en smule til statusteori, véd, ikke eksisterer.

Derefter går vi over til at se på *beretningen*.

En verbal beretning forefandtes ifølge den nævnte undersøgelse i
1954 i 18 regnskaber af de 30,
1929 i 9 regnskaber af de 30,
1904 i 1 regnskab af de 10.

Der synes efter dette at være en voksende tilbøjelighed til at supplere driftsregnskab og status med en beretning.

Det er iøvrigt ikke mindst gennem beretningen, man har mulighed for at give årsregnskabet som helhed en form, så den ønskelige kontaktvirkning opnås. Beretninger, som de forekommer nu, er ofte temmelig korte, og især kan tonen være noget stiv og formel. Vel skal man holde på værdigheden; men en mere let og „fængslende“ fremstillingsform kunne tit med fordel anvendes. Det gælder om at finde en form, der svarer til den „atmosfære“, man ønsker omkring virksomheden.

Men det vigtigste er naturligvis *beretningens indhold*. Hvilke emner skal da beretningen beskæftige sig med?

Nogen almenyldig, udtømmende opremsning er det selvsagt ikke muligt at give. Det må afhænge af de individuelle forhold, hvad man vil tage med, og hvor meget man vil gøre ud af de enkelte punkter. Det kan nævnes, at de 18 henholdsvis 9 beretninger, som fandtes i de undersøgte regnskaber for 1954 og 1929, særlig beskæftigede sig med følgende emner (antallet af beretninger, som omtaler de forskellige emner, er anført ved siden af):

	1954 (18 beretn.)	1929 (9 beretn.)
Afsætnings- og markedsforhold	16	8
Investeringer (foretagne eller planlagte)	13	5
Udbetalt lønsum	7	2
Antal beskæftigede	6	2
Vurderingsspørgsmål for aktiver	6	2
Supplerende specifikationer til regnskabet	6	3
Ordrebestand	5	1
Omsætning (beløb i kr.)	4	2

Lad os se lidt nærmere på disse og andre emner, som kan tages op i beretningen. Hvert emne behøver ikke at behandles (udførligt) hvert år, men man kan f. eks. skiftevis tage enkelte emner op til mere indgående belysning.

Salget. Man kan vise salgets størrelse, historiske udvikling, fordeling på markeder (specielt fremhæves eventuel eksport) og fordeling på kundegrupper. Videre prisforholdene, nye salgsmetoder og salgsformer, nye serviceforanstaltninger etc. En bedømmelse af den herskende situation og af fremtidsudsigterne vil være værdifuld.

Råstofforsyning. Hvor meget indkøbes der og hvorfra? Priser og forsyningsforhold – historisk og fremover. Mulige nye råstoffer og deres betydning.

Produktionen. Fortæl, hvad virksomheden fremstiller; blot noget så simpelt som en liste over de varer, der produceres, vil sikkert inde-

holde nyheder for de fleste regnskabslæsere. Gennemførte eller i gang værende ændringer i produktionsprogrammet kan nævnes og kommenteres, ligeså rationaliseringsforanstaltninger og nyinvesteringer. Kapacitetsudnyttelsen omtales. Et emne som kapitalinvesteringen – nu og i fremtiden – kan belyses og kommenteres ud over det, status fortæller; f. eks. kan kapitalbehovet pr. arbejder beregnes.

Medarbejderne. Man kan omtale ledelse, funktionærer og arbejdere, oplyse om antal, til- og afgang (men næppe personalia; den slags interesser som regel kun de pågældende selv). Videre kan oplyses den udbetalte løn, berettes om forholdet til personalet (herunder eventuelle arbejdsstandsninger), uddannelsesforhold, velfærdsforanstaltninger og andre ydelser til bedste for personalet, pensionsforhold o.s.v.

Aktionærerne. Udenlandske regnskaber indeholder undertiden oplysninger om aktionærernes antal, hvilke samfundsgrupper de tilhører, gennemsnitlig aktiebesiddelse pr. aktionær(gruppe) etc. Slige oplysninger vil danske selskaber næppe være i stand til at bringe, selv om det kunne være meget interessant.

Egenkapitalen. Oplysninger kan gives om egenkapitalens udvikling, om selskabets egen opsparing, aktiernes kurs m. m. Måske kan beregninger over egenkapitalens realværdi vises.

Overskudet. Det vil ofte være på sin plads at tage overskudet, dets størrelse og anvendelse op til speciel behandling. Hvor meget af det går til skatter, hvor meget opspares i virksomheden, hvor meget går til dividende, og hvor meget anvendes til andre formål? Hvad specielt dividenden angår, kan den herhjemme sædvanlige måde at udtrykke dens størrelse på, nemlig som en procentdel af en rent nominel og – ret beset – ofte temmelig irrelevant størrelse, nemlig aktiekapitalen, give anledning til urimelige forestillinger om, hvor meget dividenden i realiteten andrager. Man kunne med større ret måle den i forhold til andre størrelser, f. eks. egenkapitalen, aktiernes kursværdi, selskabets omsætning, udbetalt løn m. m. Måske kan man også vise dividendens realværdi gennem årene, sammenlignet med eksempelvis lønnens realværdi. Det kan evt. være på sin plads at gøre rede for, hvorfor et overskud er nødvendigt, og hvad dets funktioner er, idet man f. eks. kan påpege, at overskudet – eller udsigten dertil – er incitamentet til men ikke formålet med en virksomheds arbejde, og at et overskud må til bl. a. for at henlæggelser kan ske, så virksomheden kan ekspandere og modernisere – således at i sidste ende priserne kan sættes ned og lønningerne op!

Andre oplysninger. Alt efter omstændighederne kan mange andre ting end de nævnte gøres til genstand for omtale i beretningen. Man kan

f. eks. nævne ydede gaver og tilskud til formål af mere almen interesse, forskningsindsats af samfundsmæssig betydning, præsteret produktivtetsforøgelse o.s.v.

Om beretningens udformning må iøvrigt nævnes, at man i passende omfang bør anvende grafiske illustrationer, og teksten kan lives op med billeder, f. eks. fotografier af nye fabriksanlæg, af virksomhedens produkter, deres transport og anvendelse (f. eks. i fremmede lande), af nye velfærdsindretninger for personalet – eller simpelthen fotografier fra det daglige liv i virksomheden.

På en af de første sider i årsrapporten kan man – som en appetitvækker, eller til benefice for den travle læser, men også for at få lejlighed til at fremhæve, hvad man selv, inden for virksomheden, anser for det særlig betydningsfulde – anføre de allervigtigste tal og andre oplysninger i ganske kort form. En sådan oversigt over „Året i korthed“ er almindelig i amerikanske virksomheders årsregnskaber („Highlights of the Year“).

Endelig skal anføres, at det rent tekniske udstyr, hvori årsrapporten fremtræder – papir, tryk, farver, format etc. – spiller en rolle for, hvordan den modtages af dem, den er beregnet til.

Betragtninger som de her anførte har i de senere år i stigende grad gjort sig gældende i udlandet som herhjemme. I den aktuelle faglitteratur drøftes spørgsmålet om årsregnskabets hensigtsmæssige udformning livligt. Et morsomt udslag af den interesse, hele problemet har vakt, er de konkurrencer, der af nogle udenlandske tidsskrifter er foranstaltet om „det bedste årsregnskab“; således det amerikanske *Financial World*, det engelske *The Accountant* og det norske *Farmænd*. Mange erhvervsvirksomheder er blevet klar over den relationsfremmende og goodwillskabende virkning, et vel udformet årsregnskab kan have, og denne erkendelse har allerede sat sig spor i en glædelig forbedring af adskillige årsregnskabers form. Der er al grund til at vente, at denne udvikling vil tage endnu stærkere fart i de kommende år.

Litteratur:

- Gustaf Bondeson: *God årsredovisning – goda relationer*. Stockholm 1956.
 R. J. Chambers: *The Function and Design of Company Annual Reports*. London 1955.
 P. V. A. Hanner: *Årsredovisningen i praktiken*. Stockholm 1953.
 Palle Hansen (red.): *Håndbog i regnskabsvæsen*, kapitlet „Årsregnskabets opbygning og indhold“. København 1952.
 Svend Jensen og O. Loff: *Bogføring og årsregnskab*. København 1956.
 T. H. Sanders: *Company Annual Reports*. Boston 1949.

f. eks. nævne ydede gaver og tilskud til formål af mere almen interesse, forskningsindsats af samfundsmæssig betydning, præsteret produktivtetsforøgelse o.s.v.

Om beretningens udformning må iøvrigt nævnes, at man i passende omfang bør anvende grafiske illustrationer, og teksten kan lives op med billeder, f. eks. fotografier af nye fabriksanlæg, af virksomhedens produkter, deres transport og anvendelse (f. eks. i fremmede lande), af nye velfærdsindretninger for personalet – eller simpelthen fotografier fra det daglige liv i virksomheden.

På en af de første sider i årsrapporten kan man – som en appetitvækker, eller til benefice for den travle læser, men også for at få lejlighed til at fremhæve, hvad man selv, inden for virksomheden, anser for det særlig betydningsfulde – anføre de allervigtigste tal og andre oplysninger i ganske kort form. En sådan oversigt over „Året i korthed“ er almindelig i amerikanske virksomheders årsregnskaber („Highlights of the Year“).

Endelig skal anføres, at det rent tekniske udstyr, hvori årsrapporten fremtræder – papir, tryk, farver, format etc. – spiller en rolle for, hvordan den modtages af dem, den er beregnet til.

Betragtninger som de her anførte har i de senere år i stigende grad gjort sig gældende i udlandet som herhjemme. I den aktuelle faglitteratur drøftes spørgsmålet om årsregnskabets hensigtsmæssige udformning livligt. Et morsomt udslag af den interesse, hele problemet har vakt, er de konkurrencer, der af nogle udenlandske tidsskrifter er foranstaltet om „det bedste årsregnskab“; således det amerikanske *Financial World*, det engelske *The Accountant* og det norske *Farmænd*. Mange erhvervsvirksomheder er blevet klar over den relationsfremmende og goodwillskabende virkning, et vel udformet årsregnskab kan have, og denne erkendelse har allerede sat sig spor i en glædelig forbedring af adskillige årsregnskabers form. Der er al grund til at vente, at denne udvikling vil tage endnu stærkere fart i de kommende år.

Litteratur:

- Gustaf Bondeson: *God årsredovisning – goda relationer*. Stockholm 1956.
 R. J. Chambers: *The Function and Design of Company Annual Reports*. London 1955.
 P. V. A. Hanner: *Årsredovisningen i praktiken*. Stockholm 1953.
 Palle Hansen (red.): *Håndbog i regnskabsvæsen*, kapitlet „Årsregnskabets opbygning og indhold“. København 1952.
 Svend Jensen og O. Loff: *Bogføring og årsregnskab*. København 1956.
 T. H. Sanders: *Company Annual Reports*. Boston 1949.